

ративних логістических ґаєей, котрі є інґлузивними риночними ґаєями, спосібними ефективно конкурирувати і взаємодієвати с корпоративними ґаєями аграрного ринка.

Елементи науочної новизни. Усовершенствованы теоретические основы логистики товарных рынков в части обоснования сущности категории «рыночная инклюзия», инклюзивной природы кооперативных логистических ґаєей аграрного ринка. На базе емпірических исследований определена степень инклюзивности рыночных ґаєей различных типов, что позволило обосновать направления повышения конкурентоспособности инклюзивных ґаєей в украинских реалиях.

Практическая значимость. Результаты могут быть использованы органами власти в процессе разработки стратегии развития кооперативных логистических ґаєей аграрного ринка, а также механизмов стимулирования создания многофункциональных обслуживающих кооперативов и оптимизации их логистических ґаєей со стейкхолдерами. Табл.: 5. Илл.: 1. Библиогр.: 21.

Ключевые слова: рыночная инклюзия; логистические ґаєей; звенья; добавленная стоимость; аграрный рынок; инклюзивные кооперативные ґаєей.

Никишина Оксана Владимировна - доктор экономических наук, старший научный сотрудник, заведующая отделом рыночных механизмов и структур, Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований Национальной академии наук Украины (г. Одесса, Французский бульвар, 29)

E-mail: ksenkych@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-7172-3551>

Стаття надійшла до редакції 03.01.2020 р.

Фахове рецензування: 10.01.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Нікішина О. В. Інґлузивний підхід до формування логістичних ланцюгів аграрного ринку України. *Економіка АПК*. 2020. № 1. С. 46 – 56. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001046>

Nikishyna, O. V. (2020) Inkluzyvnyi pidkhid do formuvannia lohistrychnykh lantsiuhiv ahrarnoho rynku Ukrainy [Inclusive approach to the formation of logistics chains of the agrarian market of Ukraine]. *Ekonomika APK*, 1, pp. 46 – 56 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001046>

*

УДК 330.3:637.5:636.4

JEL Classification: Q10; Q11

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001056>

Н.Г. КОПИТЕЦЬ, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник, докторант

Розвиток ринку м'яса свиней

Мета статті - провести аналітичний огляд сучасного стану розвитку ринку м'яса свиней, визначити проблемні питання та обґрунтувати напрями підвищення його ефективності.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано ряд методів: абстрактно-логічний - для формулювання висновків; порівняльного аналізу - для зіставлення показників та виявлення тенденцій їх зміни; табличний - для наочного зображення отриманих результатів дослідження; статистичний - під час аналізу ринку м'яса свиней; монографічний - при деталізації стану розвитку ринку м'яса свиней; графічний - для ілюстрації тенденцій досліджуваних економічних явищ.

Результати дослідження. Уточнено, що ринок м'яса свиней має важливе значення для вітчизняної економіки. Виявлено, що останніми роками на вітчизняному ринку м'яса свиней спостерігалася дестабілізація. Відбувалося зростання цінового диспаритету між сільськогосподарською та промисловою продукцією, погіршення селекційно-племінної роботи, недостатній рівень державної підтримки галузі свинарства. Означені фактори зумовили скорочення поголів'я свиней та обсягів виробництва м'яса, зниження попиту та зменшення обсягів експорту.

Проблемними питаннями на ринку м'яса свиней і надалі залишаються висока собівартість виробництва та високі роздрібні ціни. Визначено, що для розвитку згаданого ринку необхідна державна підтримка, яка має бути спрямована на сільськогосподарських виробників та сприяти формуванню платоспроможного попиту на м'ясо свиней.

Елементи наукової новизни. Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо розвитку ринку м'яса свиней.

Практична значущість. Вказані підходи можуть бути використані органами державного управління при прийнятті рішень щодо врегулювання та стабілізації ситуації на ринку м'яса свиней. Табл.: 1. Рис.: 2. Бібліогр.: 20.

© Н.Г. Копитець, 2020

Ключові слова: ринок; м'ясо свиней; виробництво; ціна; споживання; розвиток.

Копитець Наталія Григорівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, докторант відділу ціноутворення та аграрного ринку, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)
E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net

Постановка проблеми. Життєві спостереження, які базуються на здоровому глузді та економічних законах цивілізованого ведення сільського господарства, переконливо свідчать, що проблему забезпечення населення і харчової промисловості м'ясом практично неможливо вирішити без інтенсивного розвитку всіх галузей тваринництва і, зокрема, свинарства, на яке припадає майже 40% у світовому виробництві цього важливого для людини продукту харчування [14].

Свинарство є галуззю аграрного виробництва, яка й за певної уваги з боку держави продовжує бути низькоефективною. По Україні поголів'я свиней скорочується. Разом із тим м'ясо в цілому, та свинина зокрема, залишаються базовими продуктами харчування [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На вивчення та аналіз питань виробництва м'яса свиней в Україні та забезпечення його ефективного розвитку спрямовувалися дослідження багатьох учених. Зокрема, особливості формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства були об'єктом досліджень Ю.О. Лупенка і М.І. Пугачова [10]. Сучасний стан, конкурентне середовище та напрями регулювання ринку свинини в умовах посткризової ситуації досліджувала О.В. Мазуренко [12]. Сучасний стан виробництва продукції свинарства в Україні розглянули та запропонували основні шляхи нарощення її обсягів в господарствах корпоративного сектору економіки І.В. Свиноус та М.І. Ібатулін [16]. Економічну ефективність галузі свинарства в сільськогосподарських підприємствах Львівщини аналізували М.В. Кіц, Н.С. Альохіна [5]. Особливості ведення галузі свинарства на прикладах господарств Німеччини і Австрії висвітлені О. Карунським та М. Ярошом [4]. Ефективність виробництва та розвитку ринку свинини розглядали М.В. Калінчик, М.М. Ільчук, Т.М. Одинцова [3].

Тенденції розвитку галузі свинарства в країнах світу та Україні вивчали В.П. Рибалко [15] та В.С. Топіха і В.І. Топіха [17]. Питанням еколого-економічних передумов роз-

витку підприємств свинарства в Україні приділяв увагу І.В. Кравець [8].

Згадані науковці поглиблено досліджують означені питання, вивчають проблеми галузі, пропонують напрями подальшого розвитку в умовах існуючих глобальних економічних викликів. Однак широкий перелік все ще наявних проблемних питань, актуальність і необхідність аналізу розвитку ринку м'яса свиней зумовили вибір напрями проведення дослідження.

Мета статті - провести аналітичний огляд сучасного стану розвитку ринку м'яса свиней, визначити проблемні питання та обґрунтувати напрями підвищення його ефективності.

Виклад основних результатів дослідження. Свинарство - це скороспіла галузь сільськогосподарського виробництва, що забезпечує населення багатьох країн світу цінними продуктами харчування, а промисловість сировиною. Свинина має важливе значення в харчуванні людини і користується великим попитом у населення [9].

М'ясо і сало є важливими продуктами харчування людей, бо вони - основні джерела білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин і вітамінів. Свинина, на відміну від м'яса інших видів домашніх тварин, відрізняється найбільшою засвоюваністю білка. У ній міститься менше, ніж у м'ясі інших видів тварин, таких неповноцінних білків, як галоген і еластин. Біологічна цінність внутрішньом'язового та підшкірного свинячого жиру полягає у підвищеному вмісті незамінних поліненасичених жирних кислот [1].

Забезпечення населення якісними вітчизняними м'ясними продуктами безпосередньо залежить від галузі свинарства як найбільш інтенсивної й ефективної галузі тваринництва, яка має винятково цінні біологічні особливості: плідючість, скороспілість, всеїдність, широкий діапазон використання продукції забою і тривалість її зберігання.

Разом із тим слід констатувати, що починаючи з 2014 р. на вітчизняному ринку свинини спостерігається дестабілізація, зокрема, скорочення поголів'я свиней та обсягів виробництва м'яса, зниження попиту і

зменшення обсягів експорту. У структурі виробництва м'яса в Україні частка свинини має тенденцію до скорочення - у 2016 р. вона становила 32,2 %, тоді як у 2000 р. сягала 40,7 % [7].

Обсяги вирощування свиней у живій масі у 2018 р. порівняно з 2014 р. збільшилися на 5,0 % (рис. 1).

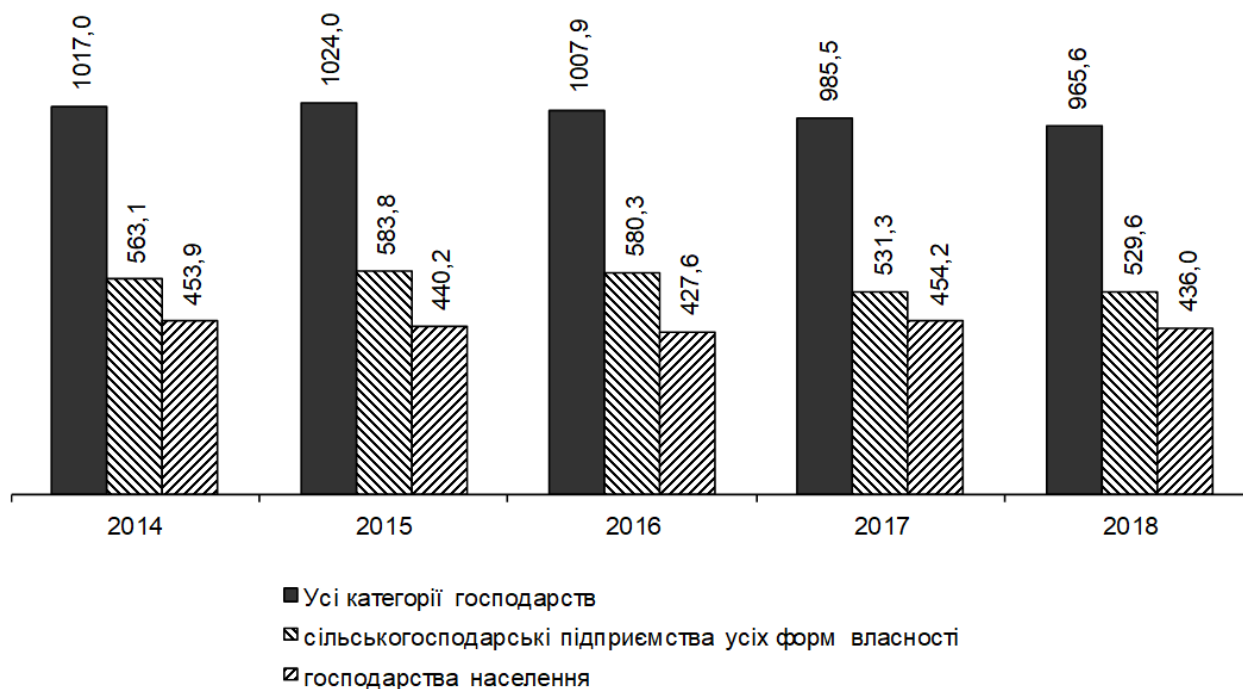

Рис. 1. Вирощування свиней в усіх категоріях господарств у 2014-2018 рр., тис. тонн

Джерело: Розроблено за даними Державної служби статистики України [2].

У сільськогосподарських підприємствах вирощування свиней в живій масі у 2018 р. порівняно з 2014 р. зменшилося на 33,5 тис. тонн, або на 6,0 %, і становило 529,6 тис. тонн. Проте порівняно з попереднім 2017 р. воно скоротилося на 1,7 тис. тонн, або на 0,3 %. Разом із тим у господарствах населення вирощування свиней у живій масі за 5 років зменшилося на 3,9 % - до 436,0 тис. тонн.

По регіонах найбільшими виробниками живої маси свиней у 2018 р. були Донецька, Київська та Львівська області. Зазначена трійка областей-лідерів високими показниками завдячує насамперед сільськогосподарським підприємствам цих регіонів, на які припадає більше третини загального обсягу живої маси свиней, що виробляється цією категорією товаровиробників в Україні. Господарства населення згаданих областей мають значно нижчі результати.

Порівняно з 2014 р. найбільше зросло виробництво у Сумській (на 39 %), Львівській (на 25 %) і Київській (на 23 %) областях. При цьому в Сумській і Львівській областях виробництво живої маси свиней зросло і відносно показників попереднього 2017 р. Про-

те найбільше, на 16 % порівняно з попереднім роком, зросло виробництво у Харківській області.

У січні-вересні 2019 р. обсяг вирощування свиней (у живій масі) в сільськогосподарських підприємствах становив 403,8 тис. тонн, що на 4,7 % більше від рівня аналогічного періоду 2018 р.

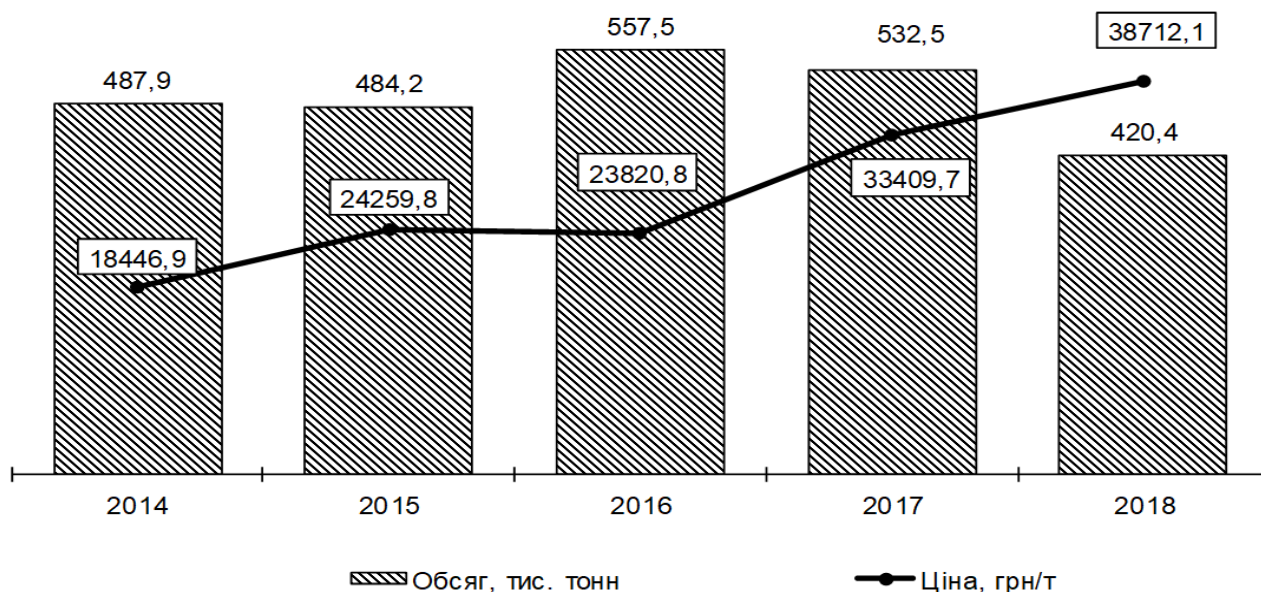
Реалізація свинини сільськогосподарськими підприємствами характеризується нестабільністю і почерговим перепадом від збитковості до низького рівня прибутковості, що зумовлено групою технологічних та економічних чинників.

За даними Ф-21 «Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення» протягом 2014-2018 рр. реалізація свиней сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності зменшилася від 487,9 тис. тонн до 420,4 тис. тонн, або на 13,8 %. Порівняно з 2017 р. реалізація свиней сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності зменшилася на 21 % (рис. 2).

Середня ціна реалізації свиней, проданих живою масою за всіма каналами реалізації у 2018 р., становила 38712,1 грн/т, що у

2,1 раза вище порівняно з показником 2014 р. та на 15,9 % більше від рівня 2017 р. Різниця між максимальною і мінімальною середньою ціною одиниці живої маси сви-

ней у регіонах становила 10891,8 грн/т. Найвищою була ціна у Закарпатській області - 44660,8 грн/т, найнижчою - Луганській області - 33769,0 грн/т (табл.).

Рис. 2. Обсяг і ціна реалізації свиней (у живій масі) сільськогосподарськими підприємствами, 2014-2018 рр.

Джерело: Розроблено за даними Ф-21 «Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення» за 2014-2018 рр. [2]. У 2018 р. Ф-21 не враховує переробку сільськогосподарської продукції на власних потужностях.

За січень-вересень 2019 р. було реалізовано 311,8 тис. тонн живих свиней, що більше, ніж за аналогічний період 2018 р. на 7,6 %. Найбільшими обсягами реалізації відзначилися Київська (50440,6 т), Івано-Франківська (31584,6) і Львівська (27233,3 т) області. Ціна реалізації живих свиней за цей період зменшилася на 5,6 % і становила 36830,5 грн/т. По областях ціна коливалася в межах від 31499,6 грн/т (Луганська) до 46079,6 грн/т (Закарпатська) області.

Забійна маса свиней, реалізованих на переробку, збільшилася на 1,9 % до 109 кг/гол. При цьому активізація забою спостерігається за повільнішого приросту обсягів вирощування, які за аналізований період додали 4,7%, склавши 403,9 тис. тонн живої маси. Очікується, що внутрішній ринок недоотримає близько 1,8 %, або 24 тис. тонн живої маси свиней на забій, через наслідки поширення африканської чуми свиней, що у свою чергу зумовить підвищення закупівельних цін.

Закупівельні ціни на свиней I і II категорій за 2014-2018 рр. збільшилися від 22153 до 43463 грн/т, тобто у 2 рази, тоді як порівняно з 2017 р. зменшилися на 1,8 %.

В областях України найвища закупівельна ціна на свиней у 2018 р. спостерігалася у Чернівецькій області (48 500 грн/т). В решті областей ціни знаходилися в межах 42-45 тис. грн за 1 т. Найнижчі ціни відзначено у Дніпропетровській (40 770 грн/т) і Луганській (33 572 грн/т) областях.

Станом на 1 жовтня 2019 р. закупівельні ціни на свиней I та II категорій зросли на 1,4 % порівняно з січнем 2019 р. і зменшилися на 1,8 % порівняно з відповідним періодом 2018 р. Основним фактором тиску на внутрішні ціни закупівлі свиней I і II категорій залишається більша пропозиція свинини з боку промислових виробників. При цьому частіше максимальної позначки закупівельні ціни на свинину в живій масі досягали саме у вересні, після чого починався їхній поступовий сезонний спад.

Оптово-відпускні ціни на свинину II категорії за 2014-2018 рр. збільшилися у 2,1 раза порівняно з 2014 р. і на 1,5 % порівняно з 2017 р. та становила на кінець 2018 р. 75,68 грн/кг [6].

Динаміка середніх цін реалізації свиней (жива маса) сільськогосподарськими підприємствами в областях України, грн/т

Область	Рік					
	2014	2015	2016	2017	2018	Січень-вересень 2019
АР Крим	...	...	...			...
Вінницька	17410,7	23061,5	22009,5	30948,3	36272,3	36323,5
Волинська	18807,7	25166,6	24278,5	33188,6	37198,9	36215,6
Дніпропетровська	18148,9	23506,8	23476,0	32794,7	38038,7	34521,0
Донецька	17226,7	24757,0	22716,3	30690,6	34155,0	34064,0
Житомирська	18012,4	24878,7	23653,6	33490,7	37922,9	36576,6
Закарпатська	18501,9	25262,5	24710,2	32138,8	44660,8	46079,6
Запорізька	17369,7	22757,5	22405,6	30481,7	35573,9	33009,8
Івано-Франківська	22490,1	28965,8	24307,9	35444,1	40179,3	38212,5
Київська	18842,8	25147,5	25589,1	35868,6	40719,7	39039,4
Кіровоградська	17583,8	23098,3	21563,4	32885,9	37521,1	35799,7
Луганська	15804,6	22582,5	19599,5	25224,4	33769,0	31499,6
Львівська	16953,4	20842,9	21092,9	30535,9	41123,7	39721,0
Миколаївська	16747,2	21592,0	22148,4	32506,3	36679,1	34755,2
Одеська	17045,8	22712,0	23071,5	31934,5	36310,9	35302,9
Полтавська	19337,4	24502,1	23894,5	33493,3	38721,2	35535,1
Рівненська	16364,2	23377,3	23135,8	29214,4	35902,2	34437,6
Сумська	17562,6	23799,6	23507,1	32724,5	37845,4	36578,2
Тернопільська	18728,5	24254,1	24003,4	31968,2	37073,8	35114,3
Харківська	18669,1	23884,4	25803,2	35808,5	35869,3	36084,8
Херсонська	18411,1	24023,1	23791,9	33100,3	37846,4	35599,8
Хмельницька	18304,7	24103,2	24637,4	36154,4	39399,1	37826,4
Черкаська	17614,5	23557,1	23740,4	33055,2	36810,3	35616,8
Чернівецька	20016,4	26647,1	27394,1	38532,5	42385,9	40751,0
Чернігівська	18037,3	23779,6	24279,0	33856,8	40926,7	39568,7
Україна	18446,9	24259,8	23820,8	33409,7	38712,1	36830,5

Джерело: Сформовано за даними [2].

Найвищі ціни спостерігались у Луганській (105 грн/кг) і Вінницькій (90 грн/кг) областях. Мінімальні ціни були в Івано-Франківській (45,3 грн/кг), Полтавській (56,7) та Волинській (61,5 грн/кг) областях. Упродовж 2018 р. різких коливань оптово-відпускних цін на свинину II категорії не відбувалося.

За 9 місяців 2019 р. оптово-відпускна ціна на свинину II категорії збільшилася на 7,6 % порівняно з січнем 2019 р. і становила 82,09 грн/кг.

Світовий ринок вже сьогодні відчутно впливає на рівень закупівельних та оптово-відпускних цін в Україні.

Останніми роками зменшення внутрішньої пропозиції свинини та зростання витрат на її виробництво суттєво вплинуло на ціни кінцевої продукції.

Роздрібна ціна на свинину у 2018 р. продовжила тенденцію зростання. Так, свинина без кістки на кінець 2018 р. коштувала 120,09 грн/кг, що в 2,0 раза більше, ніж у 2014 р. і на 5,8 % більше, ніж у 2017 р. Ціна на свинячі відруби стегна (м'ясо з кісткою) також зросла порівняно з 2014 р. - у 1,9 ра-

за, а з 2017 р. - на 6,8 % і становила 99,3 грн/кг. Найбільше зросла ціна на сало - у 2,3 раза порівняно з 2014 р. і на 5,6 % - з 2017 р. [6].

Найвища ціна на свинину без кістки у грудні 2018 р. була у Донецькій області - 148,11 грн/кг, найнижча у Тернопільській - 105,03 грн/кг. Ціна на свинину з кісткою коливалася в межах від 92,11 грн/кг (Полтавська) до 113,49 грн/кг (Донецька) області. Найдорожче сало в кінці 2018 р. виявилось у м. Київ (117,59 грн/кг), найдешевше - 45,00 грн/кг у Тернопільській області.

Станом на 1 жовтня 2019 р. роздрібні ціни на м'ясо свиней знову зросли і становлять: свинина без кістки - 120,42 грн/кг, свинина з кісткою (відруби, стегна) - 100,35 грн/кг. Проте роздрібна ціна на сало від початку 2019 р. зменшилася на 3,4 % до 69,65 грн/кг.

Зростання цін на свинину спостерігається саме на межі літнього й осіннього сезонів. Високі ціни на свинину в усіх ланках продовольчого ланцюга в Україні залежать передусім від фактичної собівартості живих товарних свиней. Крім того, підвищення всіх

видів цін на м'ясо свиней відбувається через додаткові витрати, пов'язані зі спалахом африканської чуми свиней і є загальносвітовою тенденцією.

Господарствами усіх категорій у 2018 р. було вироблено 702,6 тис. тонн свинини, що на 4,5 % менше порівняно з 2017 р. та на 6,1 % менше від рівня 2016 р. Сільськогосподарські підприємства у 2018 р. забезпечили 51,2 % виробництва свинини (359,8 тис. тонн), а господарства населення - 48,8 %, або 342,8 тис. тонн.

На рівень цін на свинину в усіх ланках продовольчого ланцюга в Україні насамперед впливає фактична собівартість живих товарних свиней - 37-41 грн за 1 кг. При цьому у ЄС собівартість живих свиней становить 0,8 євро за 1 кг живої маси, в Бразилії, США та Канаді - 0,7 євро за 1 кг, або 19,0-23,5 грн за 1 кг. Як результат, висока собівартість - високі ціни на м'ясо.

Водночас обмежена купівельна спроможність українців посилила напруженість конкуренції між свининою та курятиною. Нині наявна перевага не на користь першої.

Цілком справедливо зазначає С. Тригубенко, що «ціни на свинину в Україні «живуть» як у Європі, на відміну від доходів українців, які, на жаль, досі перебувають десь на рівні африканських країн...» [19]. Також: «За даними globalprice.info, у 2018 р. 1 кг свинини у Литві коштує 127-175 грн, у Латвії - 102-127 грн, у Польщі - 111-134 грн, у Словаччині - 127-160 грн, у Чехії - близько 159 грн. І, нарешті, в Україні - від 102 до 199 грн за кг. Хоча з власного досвіду мушу сказати, що свинини за 102 грн за кіло давно ніде не зустрічав. Виходить, що ціни на суто «український продукт» в Україні вищі, ніж в окремих країнах ЄС» [19].

Загальновідома низка чинників, які зумовили таку ситуацію. З одного боку, це інфляційні процеси, з іншого - епідемія африканської чуми свиней (АЧС). Через хворобу знищено більш як 32 тис. голів свиней, і це лише за офіційними даними.

У 2018 р. фонд споживання свинини в Україні дещо збільшився (на 0,9 %) порівняно з 2017 р. - до 821 тис. тонн. Українці споживають 19,4 кг свинини з розрахунку на одну особу, що становить 2/3, ніж необхідно для задоволення фізіологічної потреби (раціональна норма споживання свинини 30 кг на людину в рік). Натомість, в Євросоюзі споживання свинини становить 45 кг на

людину в рік, у Китаї - 40, у Росії - 30 кг [20]. Головна причина низького споживання свинини українцями полягає у високій ціні на продукт. Населення не може собі дозволити купувати свинину за такими цінами.

Відчуття економічної нестабільності змушує українців бути стриманішими в придбанні продукції свинарства, відаючи перевагу обов'язковим витратам (житлово-комунальні послуги, одяг), пошуку альтернативної м'ясної продукції або ж продукції нижчого рівня якості.

Водночас попит на свинину в Україні традиційно високий, а це й надалі буде призводити до подальшого росту цін на неї, що у свою чергу, разом із відносно недовгим циклом виробництва, стимулюватиме великих виробників до нарощування темпів виробництва свинини.

На думку О.В. Мазуренко, «питання нарощування обсягів виробництва м'яса свиней необхідно вирішувати поетапно. Перш за все необхідно провести заходи щодо призупинення скорочення поголів'я свиней, поліпшення продуктивних властивостей свинюматок, створити сучасну виробничу, технологічну і кормову базу. На другому етапі, відновити роботу придатних для експлуатації тваринницьких приміщень, а також розробити проекти нових свинарських ферм і комплексів різної потужності, тобто оптимальні (раціональні) за розмірами. На третьому етапі обґрунтовано збільшувати чисельність поголів'я свиней до кількості, яка забезпечуватиме ефективне ведення галузі, розширене відтворення виробництва та продовольчу безпеку України» [12].

Як зазначають В. Топіха і А. Волков, для поліпшення роботи в галузі свинарства, виведення її на світовий рівень, повного використання біологічних особливостей цих тварин необхідно систематично поліпшувати систему розведення і племінної роботи, зміцнювати кормову базу й впроваджувати у виробництво новітні технології та наукові розробки. У зв'язку з цим значна увага повинна приділятися розвитку племінних господарств, вирощуванню в них висококласного племінного молодняка [18].

Розвиток ринку м'яса свиней в Україні залежатиме і від тенденцій розвитку світового ринку м'яса. Так, В. Рибалко зазначає, що світовий досвід доводить, що закономірним процесом для всіх цивілізованих країн є розвиток свинарства на індустріальній осно-

ві при виправданій в екологічному та енергетичному відношенні концентрації виробництва. Значною мірою розвиток свинарства залежить від досягнень науки і заінтересованості товаровиробників в ефективному використанні її здобутків на практиці [13].

Висновки. Для вітчизняної економіки галузь свинарства має особливе значення. Проте упродовж останніх років її фактичний стан не відповідає визначеним стратегічним завданням і наявному ресурсному потенціалу. Відбуваються зростання цінового диспаритету між сільськогосподарською та промисловою продукцією, погіршення селекційно-племінної роботи, недостатній рівень державної підтримки галузі свинарства. Всі ці фактори зумовили зменшення поголів'я тварин і, як наслідок, скорочення виробництва м'яса свиней, збільшення тривалості

виробничого циклу, значні перевитрати матеріальних, енергетичних і трудових ресурсів тощо.

Висока собівартість виробництва м'яса свиней та високі роздрібні ціни є ключовими проблемними питаннями на цьому ринку. Вважаємо, що розвитку згаданого ринку необхідна державна підтримка, яка має бути спрямована на сільськогосподарських виробників та сприяти формуванню платоспроможного попиту на м'ясо свиней.

Більшість науковців, праці яких були розглянуті у проведеному дослідженні, акцентують увагу на тому, що майбутнє галузі має відбуватися на промисловій основі. Цілком поділяємо такі погляди з економічної точки зору, адже продуктивність великих підприємств значно вища, тоді як собівартість – нижча порівняно з малими господарствами.

Список бібліографічних посилань

1. Василівський С. Б. Забійні і м'ясні якості тварин різних генотипів. *Вісник аграрної науки*. 1996. № 9. С. 81-86.
2. Державна служба статистики України. URL : <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 28.10.2019).
3. Калінчик М.В., Ільчук М.М., Одицова Т.М. Ефективність виробництва та розвиток ринку свинини. Київ : Нічлава, 2005. 228 с.
4. Карунський О., Ярошко М. Особливості ведення галузі свинарства на прикладах господарств Німеччини і Австрії. *Пропозиція*. 2003. № 8-9. С.74-75.
5. Кіц М. В., Альохіна Н. С. Економічна ефективність галузі свинарства у сільськогосподарських підприємствах Львівщини. *Економіка АПК*. 2015. №6. С. 36-40.
6. Копитець Н. Г. Ринок м'яса свиней. *Цінова ситуація на ринках продукції тваринництва в Україні / Шпичак О. М., Боднар О. В., Пашко С. О. та ін.* Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. С. 22-30.
7. Копитець Н. Г. Сучасний стан та тенденції розвитку ринку свинини в Україні. *Економіка АПК*. 2018. № 11 (289). С. 44-55.
8. Кравец І. В. Еколого-економічні передумови розвитку підприємств свиноводства в Україні. *Сельское хозяйство в современной экономике: новая роль, факторы роста, риски*. Москва : ВИАПИ им. А.А. Никонова: «Энциклопедия российских деревень», 2009. С. 500-502.
9. Лохоня О. І. Стан галузі свинарства й визначення напрямів підвищення ефективності свинини в Україні. *Ексклюзив агро*. 2008. № 4. С.43-47.
10. Лупенко Ю. О., Пугачов М. І., Духницький Б. В. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства : монографія / [Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов, Б. В. Духницький та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка, М. І. Пугачова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 320 с.
11. Мазуренко О. В. Розвиток інноваційно-орієнтованого свинарства - концептуальний підхід. *Економіка АПК*. 2015. № 4. С. 71-76.
12. Мазуренко О. В. Розвиток ринку свинини в Україні. *Бізнес-навігатор*. 2011. № 2 (23). С. 15-20.
13. Рибалко В. Наукові аспекти розв'язання проблеми дефіциту свинини в Україні. *Тваринництво України*. 2006. №2. С. 2-5.
14. Рибалко В. П. Не тільки збільшувати виробництво, але й не знижувати якість свинини. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2006. Вип. 3. Т. 2. С. 4-7.
15. Рибалко В. П. Особливості розвитку світового й вітчизняного свинарства. *Вісник аграрної науки*. 2003. №2. С. 27-30.

References

1. Vasylyvskiy, S.B. (1996). Zabiini i miasni yakosti tvaryn riznykh henotypiv [The slaughter and meat qualities of animals of different genotypes]. *Visnyk ahrarnoi nauky*, 9, pp. 81-86 [In Ukrainian].
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://ukrstat.gov.ua> [In Ukrainian].
3. Kalinchyk, M.V., Ilchuk, M.M., & Odyntsova, T.M. (2005). *Efektivnist vyrobnytstva ta rozvytok rynku svynyny [Production efficiency and development of the pork market]*. Kyiv: Nichlava [In Ukrainian].
4. Karunskiy, O. & Yaroshko, M. (2003). Osoblyvosti vedenia haluzi svynarstva na prykladakh hospodarstv Nimechchyny i Avstrii [Peculiarities of pig breeding on the examples of farms in Germany and Austria]. *Propozytsiia*, 8-9, pp. 74-75 [In Ukrainian].
5. Kits, M.V. & Alokhina, N.S. (2015). Ekonomichna efektyvnist haluzi svynarstva u silskohospodarskykh pidpriemstvakh Lvivshchyny [Economic efficiency of pig industry in agricultural enterprises of Lviv region]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 36-40 [In Ukrainian].
6. Kopytets, N.H. (2017). Rynok miasa svynei [The pig meat market]. *Tsinova sytuatsiia na ryinkakh produktsii tvarynnytstva v Ukraini - Price situation in livestock markets in Ukraine*. (pp. 22-30). Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
7. Kopytets, N.H. (2018). Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku rynku svynyny v Ukraini [Current status and trends of pork market in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 11 (289), pp. 44-55 [In Ukrainian].
8. Kravec, I.V. (2009). Jekologo-jekonomicheskie predpyslyki razvitiya predpriyatij svinovodstva v Ukraine [Ecological and economic preconditions for the development of pig-breeding enterprises in Ukraine]. *Selskoe hozjajstvo v sovremennoj jekonomike: novaja rol, faktory rosta, riski - Agriculture in the modern economy: a new role, growth factors, risks*. (pp. 500-502). Moscow: VIAPIm. A.A. Nikonova: "Jenciklopedija rossijskikh dereven" [In Russian].
9. Lokhonia, O.I. (2008). Stan haluzi svynarstva u vyznachenni napriamiv pidvyshchenni efektyvnosti svynyny v Ukraini [State of the pig industry and determination of directions of pork efficiency improvement in Ukraine]. *Ekskluzyvno ahro*, 4, pp. 43-47 [In Ukrainian].

16. Свиноус І. В., Ібатулін М. І. Сучасний стан свинарства України: проблеми та шляхи вирішення. *Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки*. 2015. № 7. С. 63-67.

17. Топіха В. С., Топіха В. І. Тенденції розвитку галузі свинарства в країнах світу та Україні. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2006. Вип. 3. Т. 2. С. 8-14.

18. Топіха В., Волков А. Обеспечение высокой продуктивности свиней и селекционного процесса. *Свиноводство*. 2004. №1. С.2-3.

19. Тригубенко С. В Україні свинина дорожча, ніж у Євросоюзі. URL : <https://agropolit.com/news/11059-v-ukrayini-svinina-dorojcha-nij-v-yevrosoyuzi>.

20. Українці їдять свинини вдвічі менше від потреби. URL : https://zaxid.net/ukrayintsi_yidyat_svinini_vdvichi_menshe_vid_potrebi_n1481197.

10. Lupenko, Yu.O., Pugachov, M.I., Dukhnytskyi B.V., et al. (2015). *Formuvannia hlobalnoho i rehionalnoho rynkiv silskohospodarskoi syrovyny ta prodovolstva: monohrafiia [Formation of global and regional markets for agricultural raw and food: monograph]*. Yu.O. Lupenko & M.I. Pugachov (Eds.). Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].

11. Mazurenko, O.V. (2015). Rozvytok innovatsiino-orientovanoho svynarstva - kontseptualnyi pidkhid [Development of innovation-oriented pig breeding is a conceptual approach]. *Ekonomika APK*, 4, pp. 71-76 [In Ukrainian].

12. Mazurenko, O.V. (2011). Rozvytok rynku svynyny v Ukraini [Development of pork market in Ukraine]. *Biznesnavihator*, 2 (23), pp. 15-20 [In Ukrainian].

13. Rybalko, V. (2006). Naukovi aspekty rozviazannia problemy defitsytu svynyny v Ukraini [Scientific aspects of solving pork deficiency problem in Ukraine]. *Tvarynytsstvo Ukrainy*, 2, pp. 2-5 [In Ukrainian].

14. Rybalko, V.P. (2006). Ne tilky zbilshuvaty vyrobnytstvo, ale y ne znyzhuvaty yakist svynyny [Not only to increase production, but also not to reduce the quality of pork]. *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomoria*, 3, T. 2, pp. 4-7 [In Ukrainian].

15. Rybalko, V.P. (2003). Osoblyvosti rozvytku svitovoho y vitchyznianoho svynarstva [Features of the development of world and domestic pig production]. *Visnyk ahrarnoi nauky*, 2, pp. 27-30 [In Ukrainian].

16. Svinous, I.V. & Ibatullin, M.I. (2015). Suchasnyi stan svynarstva Ukrainy: problemy ta shliakhy vyrishennia [The current state of pig production in Ukraine: problems and solutions]. *Produktyvnist ahropromyslovoho vyrobnytstva. Ekonomichni nauky*, 7, pp. 63-67 [In Ukrainian].

17. Topikha, V.S. & Topikha, V.I. (2006). Tendentsii rozvytku haluzi svynarstva v krainakh svitu ta Ukraini [Trends in the pig industry in the world and in Ukraine]. *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomoria*, 3, T. 2, pp. 8-14 [In Ukrainian].

18. Topiha, V. & Volkov, A. (2004). Obespechenie vysokoy produktivnosti sviney i selekcionnogo processa [High productivity of pigs and breeding process]. *Svinovodstvo*, 1, pp. 2-3 [In Russian].

19. Tryhubenko, S.V (2019). Ukraini svynyna dorozhcha, nizh u Yevrosoiuzi [In Ukraine, pork is more expensive than in the European Union]. *Agropolit*. Retrieved from: <https://agropolit.com/news/11059-v-ukrayini-svinina-dorojcha-nij-v-yevrosoyuzi> [In Ukrainian].

20. Ukraintsi yidiat svynyny vdvichi menshe vid potreby [Ukrainians eat pork twice less than necessary]. (2019). *Zaxid.Net*. Retrieved from: https://zaxid.net/ukrayintsi_yidyat_svinini_vdvichi_menshe_vid_potrebi_n1481197 [In Ukrainian].

Kopytets N.H. Development of the pig meat market

The purpose of the article is to conduct an analytical review on the current state of development of the pig meat market, to identify problematic issues and to justify directions for improving its efficiency.

Research methods. The following methods were used in the research process: abstract and logical (for formulating conclusions); benchmarking (for comparison of indicators and identify trends in their change); tabular (for visual representation of the research results); statistical (for analysis of the pig meat market); monograph (for detailing the state of the pig meat market); graphic (for identification and illustration of the trends of the research economic phenomena).

Research results. It has been clarified that the pig meat market is important for the domestic economy. It has been revealed that the domestic pig meat market has experienced destabilisation recently. It has been proved an increase in the price disparity between agricultural and industrial products, deterioration of breeding work, lack of the state support for the pig industry. These factors have led to a decrease in the number of pigs and meat production, as well as decrease of its demand and exports.

Problems of the pig meat market remain high production costs and high retail prices. We believe that the development of this market requires state support, which should be oriented on farmers and able to stimulate generating effective demand for pig meat. The development of the pig meat market in Ukraine will also depend on the trends of the global meat market.

Elements of scientific novelty. Theoretical provisions on the development of the pig meat market were further developed.

Practical significance. These approaches can be used by public authorities to make decisions regarding the settlement and stabilization of the current situation in the pig meat market. *Tabl.: 1. Figs.: 2. Refs.: 20.*

Keywords: market; meat of pigs; production; price; consumption; development.

Kopytets Nataliia Hryhorivna - candidate of economic sciences, senior research fellow, competitor for doctor's degree of the department of pricing and agrarian market, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony st., Kyiv)
E-mail: Nataliia_kopytets@ukr.net

Цель статьи - провести аналитический обзор современного состояния развития рынка мяса свиней, определить проблемные вопросы и обосновать направления повышения его эффективности.

Методика исследования. В процессе исследования использован ряд методов: абстрактно-логический - для формулировки выводов; сравнительного анализа - для сравнения показателей и выявления тенденций их изменения; табличный - для наглядного изображения полученных результатов исследования; статистический - во время анализа рынка мяса свиней; монографический - при детализации состояния развития рынка мяса свиней; графический - для иллюстрации тенденций исследуемых экономических явлений.

Результаты исследования. Уточнено, что рынок мяса свиней имеет важное значение для отечественной экономики. Выявлено, что в последние годы на отечественном рынке мяса свиней наблюдалась дестабилизация. Происходил рост ценового диспаритета между сельскохозяйственной и промышленной продукцией, ухудшение селекционно-племенной работы, недостаточный уровень государственной поддержки отрасли свиноводства. Означенные факторы обусловили сокращение поголовья свиней и объемов производства мяса, снижение спроса и уменьшение объемов экспорта.

Проблемными вопросами на рынке мяса свиней и впредь остаются высокая себестоимость производства и высокие розничные цены. Считаем, что развитию упомянутого рынка необходима государственная поддержка, которая должна быть направлена на сельскохозяйственных производителей и способствовать формированию платежеспособного спроса на мясо свиней.

Элементы научной новизны. Получили дальнейшее развитие теоретические положения по развитию рынка мяса свиней.

Практическая значимость. Указанные подходы могут быть использованы органами государственного управления при принятии решений по урегулированию и стабилизации ситуации на рынке мяса свиней. Табл.: 1. Илл.: 2. Библиогр.: 20.

Ключевые слова: рынок; мясо свиней; производство; цена; потребление; развитие.

Копитец Наталия Григорьевна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, докторант отдела ценообразования и аграрного рынка, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 10.01.2020 р.

Фахове рецензування: 12.01.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Копитець Н. Г. Розвиток ринку м'яса свиней. *Економіка АПК*. 2020. № 1. С. 56 – 64. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001056>

Kopytets, N. H. (2020). Rozvytok rynku miasa svynei [Development of the pig meat market]. *Ekonomika APK*, 1, pp. 56 – 64 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001056>

***

Новини АПК

3 липня 2019 року Україна експортувала понад 32 млн тонн зерна

Станом на 10 січня 2019 року, з початку 2019/20 маркетингового року (маркетинговий рік - з 1 липня 2019 по 30 червня 2020) Україна експортувала 32 078 тис. тонн зернових культур. Це на 7,8 млн тонн більше, ніж за аналогічний період минулого маркетингового року.

«Згідно з оцінкою Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України урожай зернових минулого року становив близько 75 млн тонн, з яких 54 млн тонн буде експортовано на зовнішні ринки. Остаточні прогнози щодо виробництва зерна ми отримаємо у березні за інформацією Держстату», - зазначив заступник міністра Тарас Висоцький.

Зокрема, на зовнішні ринки поставлено:

- пшениці - 15,1 млн тонн;
- ячменю - 3,8 млн тонн;
- жита - 5 тис. тонн;
- кукурудзи - 12,8 млн тонн.

Крім того, експортовано 197 тис. тонн борошна пшеничного та інших культур, що на 68,5 тис. тонн більше, ніж за відповідний період минулого маркетингового року.

Прес-служба Мінекономіки